

Preek 13-11-2016

Ds Jaco Zuurmond

Genesis 45, 1 - 15

Gemeente van de Levende

Als er één groot verschil tussen de Amerikaanse politiek en de Nederlandse... dan is het het slotzinnetje waarmee elke Amerikaanse politicus zo ongeveer elke toespraak besluit. God Bless America. Nu schijnt het zo te zijn dat alles wat in de Amerikaanse politiek gebeurt een paar jaar later ook in Europa gebeurt – en de Nederlandse politici lopen daarin dan doorgaans voorop... - maak je borst maar nat dus... - Maar slotzinnetje, dit standaard slotzinnetje van elke zichzelf respecterende Amerikaanse politicus... dat heeft de sprong over de oceaan tot nu toe nog niet kunnen maken. Goddank – zou ik er haast bij willen zeggen.

Waarom we daar blij mee moeten zijn? Omdat het levensgevaarlijk is als mensen God gaan verbinden met hun politieke visioenen. Een politicus moet met goede analyses komen, en met goede argumenten. Een politicus zal moeten toegeven dat zij of hij ook niet alles weet. Maar dat je soms, vaak, tóch moet kiezen. En dan verzamelt zo'n politicus – als het een goede politicus is - al die analyses en argumenten, en een heleboel goede moed... en nog meer integriteit... en daarmee probeert zo iemand vervolgens de mensen te overtuigen om samen de keuzes te maken die gemaakt moeten worden... Maar je verschuilt je daarbij niet achter God. Je haalt 'God er niet bij'. Dat zou bovendien je verhaal ook niet sterker maken – zo vinden wij in Nederland. Het bijzondere in de lezing van vanmorgen is echter dat Jozef het ineens wél doet. 'God erbij halen'. Vandaag komen we er niet onderuit – God wordt erbij gehaald... Soms móet God erbij worden gehaald. Omdat hij erbij is.

Tot vier keer toe beweert Jozef dat God hem voor zijn broers heeft uitgestuurd. En dat woordje 'God' wordt door Jozef nu verbonden met grootse dromen. Dromen van redding. Dromen van brood. Dromen van nieuwe welvaart, van rijkdom. Dromen van heerschappij... Toe maar. Tamelijk gevaarlijk. Levensgevaarlijk... als wij dit verhaal los zouden lezen.

Om vanmorgen het waagstuk toch aan te gaan – en met Jozef 'God' erbij te halen... moeten we daarom eigenlijk toch beter weten wat er in de voorbije hoofdstukken is gebeurd. We vallen er nu te veel midden in. Afscheid immers namen we vorige week van Jozef toen hij nét door Farao was aangesteld om zijn plannen voor verstandig voedselbeleid uit te gaan voeren. En nu, vanmorgen, vindt ineens, in Egypte, de verzoening tussen Jozef en zijn broers plaats. Die sprong is te groot.

Als we het dan al niet lezen, laten we dan tenminste even zingen wat er in de tussentijd is gebeurd...

4 Als opperbroodverkoper ziet hij daar zijn broeders komen.

Zij buigen zich eerbiedig neer. Het is als in zijn dromen.

Ze komen in de hongersnood bij Jozef om hun brood.

5 Maar zijn de broers ook èchte broers? Dat is wat hij wil weten:

'Kom maar terug met Benjamin, dan geef ik jullie eten.'

Maar vader Jakob stemt niet in. Het is zijn Benjamin!

6 Als toch de honger weer begint, dan moeten ze weer reizen.

De jongste mag van Jakob mee, want Juda wil bewijzen dat hij een broer is. Hij staat in voor kleine Benjamin.

7 Het kan niet waar zijn: heeft die broer de beker echt gestolen?

Nu breekt het uur van Juda aan, hij houdt zich niet verscholen:

'Straf mij, zijn broer, met slavernij. Maar laat de jongen vrij.'

8 En toen heeft Jozef zijn geheim in tranen prijsgegeven:

'Ik ben het, Jozef, jullie broer! Is vader nog in leven?

Kom naar Egypte, klein en groot, ik zorg voor jullie brood.'

Zo, nu zijn we er.

Dát is dus gebeurd. Dat er één broer was, Juda, die ineens in stond voor zijn jongste broer, Benjamin. “Ik sta borg voor hem”, zo sprak Juda. Precies het tegenovergestelde van wat ooit eerder was gebeurd met Jozef. Jozef werd ooit verraden en verkocht door zijn broers – mede door Juda. Ook dat is een vorm van broederschap/zusterschap. De ultieme vrije concurrentie. De één z’n dood is de ander z’n brood. Er zijn er die geloven dat dat de weg is die leidt tot welvaart... Zo geloofden toen ook de broers.

Maar onderweg hebben de broers geleerd. Juda met name. Een andere vorm van broederschap heeft Juda geleerd: broer zijn – zusters zijn – medemens zijn van elkaar, dat betekent dat je instaat voor elkaar. Dat je instaat voor de zwakke. Opkomt voor de zwakke. Dat je jÓuw lot verbindt met dat van de zwakste. Dat je zelfs bereid bent in diens plaats te gaan staan. Dat is wat Juda heeft geleerd. En die leerweg... dat noemt de Bijbel ‘God’. Daarna verwijst Jozef als hij vanmorgen in zijn toespraak ‘God erbij haalt’.

Ook Jozef zelf heeft in zijn lange weg geleerd. Jozef is als geen ander de gang door de diepte gegaan. De gang door de hel. Al zijn machtsdromen heeft hij afgelegd. Als geen ander heeft Jozef de tegenkant van de macht ervaren. Speelbal is hij geweest van de willekeur van aardse machten. Tot in de diepste diepten – de put in Egypte, dieper kan een mens niet zingen – heeft het hem gebracht. Er werd voor hem gebogen – ja – omdat iedereen naar beneden moest kijken om hem te zien. Daar, in die diepste diepten, heeft Jozef geleerd dat ware macht alleen de macht van samen is. De macht van solidariteit zonder einde. De macht van delen... met afzien van alle winst. En dat is de macht die hij in Egypte mag laten zien.

Dat is wat Jozef heeft geleerd. En ook die leerweg... dat noemt de Bijbel ‘God’. Ook, juist, naar zijn eigen leerweg verwijst Jozef als hij vanmorgen in zijn toespraak ‘God erbij haalt’.

“Ik ben Jozef, jullie broer, die jullie naar Egypte verkocht hebben”.

Dat dat nu gezegd kan worden, dat deze eerlijkheid mogelijk is, heeft te maken met een dubbele bekering. De bekering van Juda, en de bekering van Jozef.

Dat er nu gedroomd kan worden van goede toekomst, dat is puur en alleen vanwege die dubbele bekering. De bekering van Juda en de bekering van Jozef. Bekering door diepste diepten heen!

“Ik ben Jozef ... die jullie naar Egypte verkocht hebben”.

Dat is de ultieme analyse – zo zijn we dus broers geweest... dit hebben we gedaan. Met alle gevolgen van dien.

Maar dit nu uit kunnen spreken, naar elkaar, dat is tegelijk vol hoop: zo zal het niet meer zijn. Van nu af ánders. Ik ben Jozef – jullie broer!

En dát is... wat de Bijbel ‘God’ noemt. Dat is wat Jozef wil zeggen, als hij nu in zijn toespraak ‘God erbij haalt’.

“God heeft mij voor jullie uit gestuurd”, zegt Jozef. Het is een levensgevaarlijk woord.

Maar soms moet het gezegd.

Omdat het om geloof gaat.

Als ze je zeggen dat tegen de vreemdheid van je medemensen alleen maar ‘nog meer scheiding’ helpt... geloof het niet!

Als ze je zeggen dat tegen het onrecht in alleen ‘nog meer egoïsme’ helpt... geloof het niet!

Als ze je zeggen dat tegen de oneerlijke verdeling in alleen ‘nog meer nemen’ helpt... geloof het niet!

Als ze je zeggen dat tegen het schommelen van de economie alleen ‘de teugels nóg lossen’ helpt... geloof het niet!

Als ze je zeggen dat tegen het geweld in alleen ‘nog meer wapens’ helpen... geloof het niet!

Als ze je zeggen dat tegen de spanning in de wereld alleen ‘nog meer nationalisme’ en ‘nog meer dreiging’ helpt... geloof het niet!

Het gaat hier wel degelijk om ‘geloof’...

Er is maar één weg die leidt naar ware toekomst, volgens de Bijbel. En dat is de weg van zusterschap, van broederschap. Dat is de weg van eindeloos delen. De ander desnoods voorrang geven. Borg staan voor je naaste, for better and worse.

En altijd weer zoeken naar wegen om het met elkaar uit te houden. Altijd weer op de ander afgaan... juist als die anders is dan jij. Je zult het met haar of hem uit moeten houden... in je straat, in je land, in je kerk... Want weet... hij/zij zal het ook met jou uit moeten houden – en dat valt niet mee!

Dus blijf je niet verschuilen achter al die muren die we met elkaar hebben gebouwd... om onze groepjes en hokjes, om onze fijne sub-cultuur, om onze manier van doen. Een heel land opgedeeld in subgroepen die elkaar niet of nauwelijks meer tegenkomen in het leven... weiger je daarbij neer te leggen.

Zoek elkaar op, juist in de verschillen.

Zoek het sámen. Tegen álle klippen op, blijf het samen zoeken!

Die weg verbindt de bijbel met ‘God’. Omdat alleen die weg uiteindelijk toekomst zal hebben.

En voorwaar, het zal een weg zijn van geloof. Van groot geloof.

En we zullen dit geloof, deze God – zo anders dan de goden van onze tijd - hard nodig hebben.

God bless... all his people. Amen Amen.